22E
100 Marks

टिळक महाराष्ट्र विद्यापीठ, पुणे

संस्कृत पारंगत (एम.ए.) बहिःस्थ

परीक्षा: मे – २०२५

सत्र २ रे

विषय: साहित्य–२ (मुद्राराक्षस) (22E326)

दिनांक: २४/०५/२०२५ **गुण : १००** **वेळ : स. १०.०० ते १.००**

सूचना: १) उजवीकडील अंक त्या प्रश्नांचे गुण दर्शवितात. २) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य.

प्र. १. चतुर्णां श्लोकानां स्वभाषया अनुवादं कुरुत। **(२४)**

१. द्रव्यं जिगीषुमधिगम्य जडात्मनोऽपि नेतुर्यशस्विनि पदे नियतंप्रतिष्ठा ।
अद्रव्यमेत्य भुवि शुद्धनयोऽपि मन्त्री शीर्णाश्रयः पतति कूलजवृक्षवृत्त्या ॥

२. भक्त्या नन्दकुलानुरागदृढया नन्दान्वयालम्बिना किं चाणक्यनिराकृतेन कृतिना मौर्येण संधास्यते ।
स्थैर्यं भक्तिगुणस्य वाधिगणयन्किं सत्यसंधो भवेदित्यारूढकुलालचक्रमिव मे चेतश्चिरं भ्राम्यति ॥

३. विक्रान्तैर्नयशालिभिः सुसचिवैः श्रीर्वक्रनासादिभिर्नन्दे जीवति या तदा न गमिता स्थैर्यं चलन्ती मुहुः।
तामेकत्वमुपागतां द्युतिमिव प्रह्लादयन्तीं जगत् कश्चन्द्रादिव चन्द्रगुप्तनृपतेः कर्तुं व्यवस्येत्पृथक् ॥

४. वृष्णीनामिव नीतिविक्रमगुणव्यापारशान्तद्विषां नन्दानां विपुले कुलेऽकरुणया नीते नियत्या क्षयम् ।
चिन्तावेशसमाकुलेन मनसा रात्रिंदिवं जाग्रतः सैवेयं मम चित्रकर्मरचना भित्तिं विना वर्तते ॥

५. नृपोपकृष्टः सचिवात्तदर्पण स्तनंधयोऽस्यन्तशिशुः स्तनादिव । अदृष्टलोकव्यवहारमन्दधीर्मुहूर्तमप्युत्सहते न वर्तितुम् ॥

६. पतिं त्यक्त्वा देवं भुवनपतिगुच्चैरभिजनं गता छिद्रेण श्रीर्वृषलमविनीतेव वृषली ।
स्थिरीभूता चासिन्किमिह करवाम स्थिरमपि प्रयत्नं न येषां विफलयति दैवं द्विषदिव ॥

प्र.२. पञ्च वाक्यानि ससन्दर्भं स्पष्टयत। **(३०)**

१. सन्तमपि गेहे अमात्यराक्षसस्य गृहजनं न समर्पयामि किं पुनरसन्तम् ।

२. ननु वक्तव्यं संयमितः सपुत्रकलत्रो राक्षस इति।

३. शकटदासस्तु मित्रमिति च विसंवदन्त्यक्षराणि ।

४. आः क एष मयि स्थिते चन्द्रमभिभवितुमिच्छति ।

५. एकमपि नीतिबीजं बहुफलतामेति यस्य तव ।

६. मारयति सर्वलोकं यस्तेन यमेन जीवामः ।

७. प्रियहितद्वारेणाश्रयणीयमाश्रयेदिति ननु न्याय्य एवायमर्थः ।

प्र. ३. द्वौ सविस्तरं लिखत। (३०)

१. मुद्राराक्षसनाटके नायकः कः।

२. विशाखादत्तस्य परिचयं लिखित्वा लेखनवैशिष्ट्यानि विवेचयत।

३. मुद्राराक्षसनाटकस्य शीर्षकम्।

प्र.४. अ) सन्धीन् विघटयत। (०६)

भर्तॄननुयामि आप्तैरप्यनवाप्तपौरुषफलैः द्वितयमभियुक्तेन

आ) रूपपरिचयं लिखत। (१०)

प्रतिहन्यमानाः पृथिव्याम् पश्य इदम् हत्वा